

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

— Σαχλίκη, ἐσὲν ἡ Μοίρα σου τὰ σοῦ ἔχει καμωμένα
πολλὰ κακὰ ᾽ν' καὶ ἀπλήρωτα καὶ ἀριφνημὸν δὲν ἔχουν·
καὶ τοῦτο ἔναι φανερόν, οἱ πάντες τὸ κατέχουν.
Ἀμὲ καρτέρει, βάσταζε, παρηγοροῦ καὶ θάρρει
5 καὶ γίνου πρὸς τὸ δίκαιον σου ὑπομονῆς λιθάριν,
κι ἐκεῖνη ὅσα σὲ ἤρπασεν δύναται νὰ σοῦ στρέψη
τόσα καὶ πλιότερα καλὰ καὶ νὰ σὲ θεραπεύσῃ·
δύναται ἡ Τύχη τὸν τροχὸν πάλιν νὰ τὸν γυρίσῃ
κι εἰς τὰ κακὰ τὰ σ' ἔκαμε νὰ σὲ παρηγορήσῃ.

10 Καὶ μετὰ τοῦτον τὸν σκοπὸν ἐβάστουν τὴν πικρίαν
καὶ ἀνάμενα τὴν Τύχην μου νὰ πέμπῃ ἰατροίαν.
Κι ἐκεῖνη ἡ Τύχη μου ἡ κακὴ, ἡ Μοίρα μου ἡ θλιμμένη,
ὡς εἶχεν ὄρεξιν καλὴν νὰ συχνοαστενάζω,
νὰ θλίβωμαι καὶ νὰ πονῶ καὶ πάντα νὰ φωνιάζω,
15 οὐδὲν ἠθέλησε ποτὲ ἡ Τύχη μου νὰ ἀλλάξῃ
οὐδὲ εἰς κακόν, οὐδὲ εἰς καλόν, διὰ νὰ μὲ καταλλάξῃ,
ἀμ' ἤθελε νὰ μὲ κρατῇ τὲς θλίψεις φορτωμένον,
πάντα νὰ μὲ θωρῇ ἄτυχον καὶ παραπονεμένον.

20 Λοιπὸν ἐξαγανάκτησα τῆς θλίψεως τὸ γομάριν,
καὶ οὐδὲν ἠμπόρουν νὰ βαστῶ τοῦ πόνου τὴν ἀνάγκην,
ἐπιάσα τὸ κονδύλιν μου, χαρτὶν καὶ καλαμάριν,
νὰ γράψω διὰ τὴν θλίψιν μου, τὸ δολερὸν γομάριν.

25 Λοιπὸν ὅποιος ὀρέγεται νὰ μάθῃ διὰ τὴν Μοίραν,
τὸ πῶς παίζει τὸν ἄτυχον ὡσὰν παιγνιώτης λύραν,
ἄς ἔλθῃ νὰ ἀναγνώσῃ ἐδῶ τοῦτο τὸ καταλόγιν,
τὸ ἐκάτσα κι ἐστιχόπλεξα καὶ μοιάζει μοιρολόγιν.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- Διατί ἔν' τιμή και προκοπή και φρόνησις τὸ γράμμα,
ὁ κύρης και ἡ μάνα μου, ἐκεῖνοι ὅπου μ' ἐκάμαν,
κατάχερα ἐκ τὸ στόμα μου οὐδὲν ἔλειπεν τὸ γάλα,
30 και εἰς μῖαν οἱ ἄτυχοι γονεῖς εἰς τὸ σκολεῖον μ' ἐβάλαν,
στὰ γράμματα μ' ἐβάλασιν φρόνεσιν νὰ μανθάνω.
Κι ἔμαθα τὰ γράμματα ὥστε ἀνηλικώθην
και ἐπρόκοπτα εἰς τὴν παιδείυσιν, ὥστε ὅπου ἐμεγαλώθην.
Ἀμὴ ἀπότις ἐγένεομουν χρονῶν δεκατεσσάρων,
35 Χριστέ, νὰ μὲ εἶχασιν ὑπᾶ κανίσκιν εἰς τὸν Χάρον,
διατί ἤρχισεν ἡ Μοίρα μου εἰς μῖαν νὰ μ' ἐμποδίζη,
ὡς εἶχεν πάντα προθυμῖαν διὰ νὰ μὲ τσιγαρίζη,
και ἤρχισα τὸν διδάσκαλον νὰ τὸν ἀποχωρίζω
και τὰ στενὰ τοῦ Κάστρου μας τριγύρου νὰ γυρίζω.
40 Ἀργὰ και πότε τὸ χαρτὶν ἐπιάνω νὰ διαβάζω,
ἀμὴ ἤθελα νὰ περπατῶ, διὰ νὰ περιδιαβάζω,
και μὲ μεγάλες συντροφιεῖς ἤθελα νὰ γυρίζω·
τὰ καλαμάρια, τὰ χαρτιὰ ὅλα τὰ ἐλακτοπάτουν.
Ἐρμήνευσέ με νὰ ἀγαπῶ πολλὰ τὴν ἀμαρτίαν
45 και ἀφῆκα ὁ κακορίζικος γράμματα και χαρτία.
Ἐξήμπωσέ με ἡ Τύχη μου εἰς τὸ πολιτικαρεῖον
και ἐφαίνετό μου τὸ σκολεῖον ὡσάν κακὸν θηρίον.
Ἄπου ἦσαν γάμοι και χαρὲς ἤθελα νὰ χορεύω,
μαυλίστριες και πολιτικὲς ἤθελα νὰ γυρεύω.
50 Ὅλες τὲς ἔμαθα καλά, ὅλες ἐγνώρισά τες
και ἐξέδραμα και ἐγύρευσα και ἐπεριδιάβασά τες.
Ὅρέγομουν νὰ περπατῶ μὲ τοὺς τραγουδιστάδες,
μὲ τοὺς παιγνιῶτες τοὺς καλοὺς, τοὺς περιδιαβαστάδες.
Ὅλίγα γράμματα ἔμαθα και τότε τὰ ἐξαφῆκα
55 και εἰς τὸ σκολεῖον τῶν πολιτικῶν ἐγύρευσα και ἐμπῆκα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- 60 Αφῆκα πᾶσαν φρόνεσιν καὶ παιδευσιν καὶ τάξιν,
καὶ συμβουλὴν δὲν ἤθελα τινὰς νὰ μὲ διατάξῃ,
ἀμὴ ἐγενόμην μάστορας τοὺς ἄλλους νὰ διατάσσω,
καὶ οὐδὲν ἠμπόρουν τὰ καλὰ ποτὲ νὰ τὰ χορτάσω.
Ἀπὸ μαυλίστριες, πολιτικὲς εἶπα ποτὲ νὰ μὴ ἔβγω
καὶ ἄλλους ἐκεῖ μὴν ἐμποῦν ἤξευρα νὰ παιδεύγω,
νὰ περπατῶ εἰς τὰ σκοτεινὰ τὴν νύκταν ἐτρωγόμενην.
Ὡς νυκτερίδα ἐγύριζα εἰς τὸ Ξώπορτον τοῦ Κάστρου
καὶ ὑπήγαινα νὰ κοιμηθῶ μὲ τῆς ἡμέρας τὸ ἄστρον.
- 65 Οἱ συντροφιές, τὰ γιόματα κι οἱ δεῖπνοι κάθ' ἡμέραν,
καὶ τὰ μεγάλα ἀνήφορα κατήφορα μ' ἐφέραν,
διατὶ οὐδὲν εἶχα ἐνθύμησιν στὸ σπῖτιν νὰ γυρίσω,
ἀμὴ ὠρεγόμενην κι ἤθελα πάντα καλὰ νὰ ζήσω
καὶ τὸ ἐδικόν μου πάντοτε διὰ τοῦτο νὰ χαρίσω.
- 70 Οὐδὲν σὲ βάνω βασιλιά, οὐδὲ ἄρχοντα, οὐδὲ ρήγα,
νὰ ἐξοδιάξῃ περισσὰ καὶ νὰ ἐσοδιάξῃ ὀλίγα,
νὰ μηδὲν ἔλθῃ εἰς πτωχειάν, νὰ μηδὲν ἐρημάξῃ,
νὰ ἀγανακτίζῃ πάντοτε, νὰ βαριαναστενάξῃ.
Ἀφῆκα πᾶσα χάριτα καὶ πᾶσα καλοσύνην:
- 75 Ἐξέπεσα κι ἐπτῶχана κι ἐχάσα τὸ ἐδικόν μου,
καὶ τότε ἐσκόπησα καλὰ τὸν πελελὸν σκοπὸν μου.
Ἐπούλησα τὰ σπῖτια μου κι ἐπούλησα τοὺς τόπους
ὅπου με ἀφῆκαν οἱ γονεῖς μὲ τοὺς πολλοὺς τοὺς κόπους.
Καὶ τότε ἡ Τύχη μου ἢ κακὴ, μάθε τὸ τί μ' ἐπόικε:
- 80 Ἀπεῖν μ' ἐπῆρε τὰ πολλὰ καὶ τὰ μισὰ με ἀφῆκε,
τότε ἤρχισεν ἡ Τύχη μου τάχα νὰ συμβουλευῆ,
κλεπτάτα νὰ μὲ συγελαῖ καὶ νὰ μὲ ἀζιγανεύῃ.
Καὶ λέγει ἡ Τύχη μου ἢ κακὴ: «Ἐδὰ ἔβγαλες τὰ χρέη,
ἐλεῖψαν ἀποπάνω σου οἱ ἄνομοι Ἑβραῖοι.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- 85 Τρῶγε καὶ πίνε τὸ λοιπὸν, τρῶγε καὶ χαροκόπα
καὶ πῶς νὰ κροῦς καλὸν καιρὸν ἡμέρα νύκτα σκόπα!».
- Λοιπὸν ἐξαναδιάγερνα εἰς τὴν ἀρχαίαν μου τάξιν
καὶ ὅπου νὰ κάμη τὰ ἔκαμνα ὀλίγα νὰ ὑποτάξῃ.
Ὅρέγομουν νὰ περπατῶ καὶ νὰ περιδιαβάξω,
90 πᾶσα καλὴν χαροκοπιὰν ἤθελα νὰ διαβάξω.
Ἦγάπουν τὸ μαυλισταρεῖόν, τὸ μέγα μοναστήριν.
Καὶ ὡς τὸ ἤθελεν ἡ Τύχη μου, ἡ ἄτυχός μου Μοίρα,
ἠῤῥα τὴν Κουταγιώταιναν, τὴν πομπεμένην χήραν,
Νὰ τὴν ἰδῶ εἰς τὸ Ξώπορτον καὶ νὰ τῆς κροῦν τὴν θύραν!
- 95 Πολλὰ ἐχαροκόπησα ἐγὼ κι ἐκείνη ἀντάμα,
ἦτον αὐθέντρια καὶ κυρὰ καὶ δέσποινα καὶ ντάμα.
Πολλὰ ἐπεριδιαβάσαμεν ἀντάμα ἐμεῖς οἱ δύο,
ἀκόμη ὧς καὶ τὴν σήμερον τὰ γένια μου μαδίω.
Διὰ ἐκείνην τὴν πολιτικὴν στὴν φυλακὴν μ' ἐβάλαν
100 καὶ ἀπῆτις μ' ἐρημάξασιν, τότε κοντὰ μ' ἐβγάλαν.
Καὶ τὰ ἔγραψα εἰς τὴν φυλακὴν διὰ τὲς ἀρχιμαυλίστρες
καὶ τὰ παιδιά τοῦ σκολειοῦ πολλὰ τὰ ἐτραγουδοῦσαν.
Καὶ ἀπεῖν ἐλευθερώθηκα, ἡ Τύχη μου ἡ καμένη,
ὡς ἦτον νὰ μὲ πολεμᾷ πάντοτε μαθημένη,
105 λέγει: «Ἄγωμε εἰς τὸ χωριόν, νὰ κάμης τὲς δουλειές σου,
καὶ ἄφες τοῦ Κάστρου τὰ στενά, ἄφες τὲς πελελιές σου,
νὰ λείπης ἐκ τὲς ἔξοδες κι ἐκ τὲς ἐντυμασίες,
νὰ μὴ σὲ τρῶν πολιτικές, μηδὲ καὶ μαυλισίες.
Λεῖπε ἀπὸ τόσην ἔξοδον καὶ γίνου νοικοκύρης,
110 ἂν ζήσης, νὰ περισσευθῆς καὶ πάλιν νὰ διαγείρης·
ὄντα τυχαῖνη, γύρευσε, σπούδαζε νὰ ἐσοδιάξῃς,
καὶ θέλεις ἔχειν εἰς καιρὸν, ἂν πρέπει νὰ ἐξοδιάξῃς».
Ἐκόμπωσέ με ἡ Τύχη μου, εἶπε με: «Γεῖρε, φύγε»,
καὶ ἀπὸ τὸ Κάστρον μ' ἔβγαλεν, εἰς τὸ χωριόν μ' ἐπῆγε.

- 115 Ἄπειν μ' ἐπῆγεν στὸ χωριὸν καὶ ἀπειν ἐσυνεπῆρα,
οὐδὲν μ' ἔμαθε ἡ Τύχη μου, ἡ δολερὴ μου Μοίρα,
νὰ ἀποκρατίζω κτήματα, νὰ σπέρνω μὲ ζευγάριν,
ἀμὴ μ' ἔμαθεν κυνηγὸν μὲ σκύλους, μὲ ζαγάριν.
Οὐδὲν ἦτον στὸ σπίτιν μου οὐδὲ προβάτου τρίχα,
120 οὐδὲ μιτάτον ἔκαμα, ἀλλ' οὐδὲ ἀλῶνιν εἶχα.
 <Ὅλοι ἐβόσκαν πρόβατα κι ἐλάλουν τὰ ζευγάρια>
 κι ἐγὼ σκύλους ἐλήτευγα κι ἔσυρνα τὰ ζαγάρια.
 Ὅλοι ἐκατευδῶνασιν τὰ λοῦρα καὶ τὰ ὑνία,
 κι ἐγὼ εἰς τὰ ὄρη ἐγύριζα κι εἰς τὰ ψηλὰ βουνία.

Γιάννης Κ. Μαυρομάτης & Νικόλαος Μ. Παναγιωτάκης (επιμ.), *Στέφανος Σαχλίκη. Τα Ποιήματα. Χρηστική έκδοση με βάση και τα τρία χειρόγραφα*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2015, σ. 111-124.